

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1382852/1

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לודאילוח

המערערת: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד גבריאל ישראלי ועו"ד ירדן שלומי)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ עו"ד ישראל דוד יפרח)

הנדון: הסמכות לאכוף הסכם שקיבל תוקף של פסק דין אף שבית הדין לא 'דן ופסק' וללא המתנה לתום תקופת עיכוב הליכים הנוהגת בתובענה אחרת

פסק דין

לפני בית הדין מונח ערעורה של האם על החלטת בית הדין הרבני האזורי טבריה בעניין סמכותו של בית הדין להורות לה לרשום את הילדים ללימודים בבית ספר ממלכתי-דתי כפי שנקבע בהסכם הגירושין, הסכם שאושר בבית הדין.

בית הדין בהחלטתו קבע שסמכותו לאכוף את ההסכם שאישר. לדברי האם, מכיוון שהצדדים לא התדיינו לפני בית הדין ובית הדין רק אישר את ההסכם אין לבית הדין סמכות לתת הוראות בענייני החינוך, אף בעניינים המפורש בהסכם, מפני שנושא זה הוא בסמכותו של בית המשפט.

נתאר תחילה את העובדות בסכסוך זה.

הצדדים באו ממשפחות חב"דיות, כשהקימו את ביתם היו חסידי חב"ד, וילדיהם למדו בבתי ספר של חב"ד. האישה – האם שינתה את אורח חייה, וכפי העולה מהחומר שבתיק אין היא שומרת מצוות כיום. בשנת התשפ"א (2020) הגישו הצדדים בקשה משותפת לגירושין, הציגו לפני בית הדין הסכם גירושין וביקשו לאשרו. בית הדין אישר ההסכם והצדדים התגרשו על פי הסכם זה.

סעיף 8 להסכם קובע: "הקטינים יתחנכו עד לגיל שמונה-עשרה [...] במוסדות חינוך דתיים ממלכתיים."

עניין זה אף הוזכר בפרוטוקול הדיון לאישור ההסכם:

בית הדין: חינוך הילדים יהיה בחינוך ממלכתי-דתי.

האישה: כרגע הם בחב"ד, אבל המטרה היא שהם יישארו בחינוך ממלכתי-דתי או יותר.

אין ספק ששינוי אורח החיים של האם השליך גם על אורח החיים של הילדים ושינה אותן. עקב כך נפלה מחלוקת בין הצדדים לעניין המוסדות החינוכיים שבהם ילמdu ילדי הצדדים. ביום כ"ד בסיוון התשפ"ב (23.6.22) הגישה האם לבית המשפט בקשה ליישוב סכסוך. ביום י"ט בתמוז התשפ"ב (18.7.22) חתמו הצדדים על טופס 3 שבו ביקשו לסיים את הליך יישוב הסכסוך.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מכיוון שהאם היא שהגישה את הבקשה ליישוב סכסוך, זכות הגשת התביעה לראשונה אחרי חלוף מועד עיכוב ההליכים והבחירה של הרשות השיפוטית שתדון בעניינם של הצדדים היא שלה בהתאם לסעיף 4 לחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, תשע"ה – 2014.

האם הגישה תביעה לבית המשפט.

מלבד זאת: חוק בית המשפט לענייני משפחה, תשנ"ה – 1995, וחוק הכשרות חוק הכשרות המשפטית והאפוטרופסות, תשכ"ב – 1962, מקנה לבית המשפט את הסמכות לדון בעניינים אלו, אלא אם כן העניין נכרך קודם לתביעת גירושין, דבר שלא היה במקרה שלפנינו.

אך בין כך ובין כך, כאמור, החוק להסדר התדיינויות מטיל חובה להגיש בקשה ליישוב סכסוך, כשלאחריה ישנה תקופת עיכוב הליכים. משכך עם הגשת הבקשה ליישוב סכסוך חלה תקופת עיכוב ההליכים אשר מסתיימת, בהתאם להוראות סעיף 3(ה) לחוק להסדר התדיינויות, בתום "תקופה של שישים ימים מיום הגשת בקשה ליישוב סכסוך" ואם הוארכה התקופה על ידי יחידת הסיוע – בתום שבעים וחמישה ימים, ולאחריה במשך חמישה-עשר הימים הראשונים שאחרי תום תקופת עיכוב ההליכים יש למגיש הבקשה ליישוב סכסוך זכות להגיש תביעתו במקום שבו יחפוץ. במשך תקופה זו מנוע הצד השני מהגשת תביעה.

הדברים מפורשים כאמור בחוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, תשע"ה – 2014:

3. (א) המבקש להגיש לערכאה שיפוטית תובענה בעניין של סכסוך משפחתי יגיש תחילה לערכאה השיפוטית בקשה ליישוב סכסוך [...]]

(ה) בתקופה של 60 ימים מיום הגשת בקשה ליישוב סכסוך [...] לא יוכלו הצדדים להגיש תובענה בעניין של סכסוך משפחתי לכל ערכאה שיפוטית ולא תדון ערכאה שיפוטית בתובענה בעניין של סכסוך משפחתי בין הצדדים, לרבות בעניין סמכות השיפוט של הערכאה השיפוטית.

4. חלפו התקופות כאמור בסעיף 3(ה), ולא הגיעו הצדדים להסדר מוסכם בהליך ליישוב סכסוך בהסכמה, רשאי הצד שהגיש תחילה את הבקשה ליישוב הסכסוך, להגיש בתוך 15 ימים, תובענה בעניין של סכסוך משפחתי לכל ערכאה שיפוטית שלה סמכות לדון בעניין לפי דין; לא הגיש הצד האמור תובענה כאמור או שהגיש תובענה כאמור רק לגבי חלק מהעניינים שבסכסוך המשפחתי, רשאי הצד האחר להגיש לכל ערכאה שיפוטית שלה סמכות לדון בעניין לפי דין, תובענה בעניין של סכסוך משפחתי שלגביו לא הוגשה תובענה כאמור.

ביום כ"ב בתמוז התשפ"ב (21.7.22) בתוך תקופת עיכוב ההליכים הגיש האב לבית הדין תביעה לאכיפת הסכם/ביטול הסכם. בבקשתו טען האב שהאם שינתה אורח חייהם של הילדים לאורח חיים חילוני. האב ביקש לאכוף על האם לרשום הילדים לבית ספר ממלכתית-דתי, כפי שנקבע בהסכם הגירושין שאושר בבית הדין.

האם לעומתו הגישה בקשה לבית הדין שלא לדון כלל באכיפת ההסכם מפני שהסמכות לדון בתביעה לקביעת המוסד החינוכי היא של בית המשפט ובית הדין משולל סמכות לדון בעניין זה.

בית הדין האזורי בהחלטתו מיום כ"ח בתמוז התשפ"ב (27.7.22) קבע כדלהלן:

אכן בית הדין מנוע מלהכריע בבקשות לשינוי האפוטרופסות והחינוך, אולם כל עוד לא הוכרע בערכאה המוסמכת שיש לשנות את הוראות ההסכם בנושאים אלו, בית הדין סבור כי לאור ההסכם שאושר בבית הדין ובו מצוינים

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

נושאים מגוונים וביניהם גם ענייני החינוך, הרי שאכיפת ההסכם המסורה לבית דין זה כוללת גם את ענייני החינוך.

בהתאם לכך, ובשל קוצר הזמן להמתין להחלטות בנושא האפוטרופסות הנדונות בערכאה האזורית, בית הדין קובע בצו זמני כי על שני הצדדים לשתף פעולה באופן מיידי לרשום את הקטינים למוסד חינוך ממלכתי-דתית, וזאת בתוקף סמכותו למתן הוראות לקיום סעיפי הסכם הגירושין באשר לחינוך הפורמלי והבלתי-פורמלי של הקטינים.

משמעות הדברים היא שלעמדת בית הדין הרבני האזורי אכן הסמכות לדון בעניין שינוי צורת החינוך והמוסד החינוכי שבו ילמדו ילדי הצדדים היא של בית המשפט. עם זאת, כל עוד בית המשפט לא דן ולא פסק בעניינים אלו בית הדין מוסמך וחייב לאכוף את הסכם הגירושין שאותו אישר. לפיכך הורה בית הדין לאם לרשום את הילדים לבתי ספר ממלכתיים-דתיים, כפי שקובע ההסכם, בית הדין אף הוציא צווים לאלו בתי ספר יירשמו הילדים.

האם התעלמה מהחלטת בית הדין ולא רשמה את הילדים ללימוד במוסדות ממלכתיים-דתיים, ובעקבות כך במשך חודשים לא ביקרו הילדים במוסדות החינוך. לטענת האם בית הדין משולל סמכות לדון בעניינים אלו ואף משולל סמכות לתת צווים לאכיפת ההסכם בעניינים אלו, ומשכך אין היא מבזה את החלטת בית הדין, שניתנה שלא בסמכות ולא ברשות.

בדיון שנערך לפנינו טענה האם שמכיוון שלפי החוק להסדר התדיינויות בסכסוכי משפחה, ערכאה שיפוטית אינה יכולה לקנות סמכות, אלא בתנאים של חוק זה, לפיכך תביעת האב לאכיפת ההליכים שהוגשה לבית הדין לא עמדה בתנאים שקבע המחוקק, התביעה הוגשה בתוך ימי עיכוב ההליכים, ומשכך בית הדין משולל סמכות לדון בתביעה.

אחרי העיון חובתנו להבהיר: המבקשת טענה בפרשנותה לחוק, הגשת בקשה לאכיפת פסק דין אינה מצריכה הליך של יישוב סכסוך.

אף שהחוק להסדר התדיינויות מטיל חובה בסעיף 3(א) על מי ש"מבקש להגיש לערכאה שיפוטית תובענה בעניין של סכסוך משפחתי" להגיש "תחילה לערכאה השיפוטית בקשה ליישוב סכסוך", המקרים שבהם מוטלת חובה זו הוגדרו בסעיף 2 לחוק:

"תובענה" – תביעה, בקשה או הליך אחר שמביא בעל דין לפני ערכאה שיפוטית לפי דין, ובכלל זה בקשה למתן סעד זמני, ולמעט כל אחד מאלה [...]

(3) תובענה לאכיפה ולביצוע של החלטה שיפוטית, לרבות לפי פקודת ביזיון בית משפט;

הרי שעניין אכיפת ההסכם [שאושר וקיבל תוקף של פסק דין] מוחרג מחוק זה, ואין צורך בהגשת בקשה ליישוב סכסוך כדי להגיש תובענה לאכיפת ההסכם.

עם זאת חשוב להבהיר אף לגבי מי שלא היה חייב להגיש בקשה ליישוב סכסוך, כגון המנויים בסעיף 3(י) לחוק:

על אף האמור בסעיף קטן (א), אדם רשאי להגיש תובענה בעניין של סכסוך משפחתי בלא שהגיש תחילה בקשה ליישוב סכסוך, אם מתקיים אחד מאלה:

(1) בשנה שקדמה להגשת התובענה כבר הוגשה בקשה ליישוב סכסוך בין אותם צדדים והמבקש להגיש את התובענה הגיע לפגישות המהור"ת,

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ובלבד שבעת הגשת התובענה חלפו התקופות כאמור בסעיף קטן (ה) ותקופת 15 הימים שבסעיף 4 לעניין הבקשה;

(2) הוגשה בקשה ליישוב סכסוך בין אותם צדדים לפני יותר משנה, ובעת הגשת התובענה תלויה ועומדת בערכאה שיפוטית תובענה בעניין של סכסוך משפחתי בין הצדדים או שההליכים בתובענה כאמור הסתיימו בשנה שקדמה להגשת התובענה.

אם בפועל בכל זאת הגיש אדם בקשה ליישוב סכסוך, הבקשה תקפה וסעיפים 3(ה) ו-4 מחילים על הצדדים את תקופת עיכוב הליכים, ועל הצד השני – אם ירצה להגיש תובענה בעניין של סכסוך משפחתי – לבקש בקשה לקיצור הליכים לפי סעיף 16(א) (3) לתקנות חוק זה הקובע:

16. (א) בעניינים אלה רשאית הערכאה השיפוטית בעקבות בקשה שהוגשה לה על ידי אחד הצדדים לפי תקנת משנה (ד) או בעקבות פנייה מיחידת הסיוע לקצר את תקופת עיכוב ההליכים [...]

(3) לצורך תובענה בעניין של סכסוך משפחתי אם הוגשה בקשה חדשה ליישוב סכסוך בתוך שנה מהגשת בקשה קודמת כאמור שלגביה חלפה התקופה המנויה בסעיף 3(ה) לחוק, או אם מתקיימת בין הצדדים התדיינות שיפוטית בעניין אחר של סכסוך משפחתי בערכאה שיפוטית כלשהי.

ללא הגשת בקשה זו וקבלת החלטה מערכאה משפטית המאשרת זו, לא יוכל צד להגיש כל תובענה בעניין סכסוך משפחתי, זאת כפי שקבע סעיף 3(ה) לחוק להסדר התדיינויות כי ממועד הגשת הבקשה ליישוב סכסוך עד תום תקופת עיכוב ההליכים, אף אם הוגשה שלא מתוך חובה לפי החוק, "לא יוכלו הצדדים להגיש תובענה בעניין של סכסוך משפחתי לכל ערכאה שיפוטית ולא תדון ערכאה שיפוטית בתובענה בעניין של סכסוך משפחתי בין הצדדים".

אך כל זה, כאמור רק בנוגע להגשת 'תובענה בעניין סכסוך משפחתי' בהתאם להגדרת החוק, ואילו החוק הגדיר את המושג 'תובענה' ככל "תביעה, בקשה או הליך אחר שמביא בעל דין לפני ערכאה שיפוטית לפי דין" למעט "תובענה לאכיפה ולביצוע של החלטה שיפוטית, לרבות לפי פקודת בזיון בית המשפט" (סעיף 2(3) לחוק).

יוצא אפוא למסקנה כי אף אם הוגשה בקשה ליישוב סכסוך שלא לצורך והחלה לחול לגביה תקופת עיכוב ההליכים ובתוך תקופה זו הגיש הצד שכנגד בקשה לאכיפת הסכם גירושין שניתן לו תוקף פסק דין או כדומה – אין מניעה כי בית הדין ידון בכך מאחר שזו אינה 'תובענה' אשר לא ניתן לדון בה לפי סעיף 3(א) לחוק בתקופת עיכוב ההליכים.

לאור האמור, מאחר שהתביעה לאכיפת הסכם אינה 'תובענה חדשה' הכלולה בחוק זה – לא חלים עליה הכללים של החוק, לא לעניין חובת הגשת הבקשה ליישוב סכסוך ולא לעניין עיכוב ההליכים, ואף בקשה ליישוב סכסוך שהוגשה אינה מונעת הגשת בקשה לרשות שיפוטית לאכיפת הסכם כל עוד ההסכם לא בוטל.

משכך, אף שהסמכות לשינוי (בפסיקה) בנושאים שנקבעו בהסכם הגירושין נתונה לבית המשפט, כל עוד ההסכם לא בוטל הוא עומד בתוקפו ועל הערכאה שאישרה אותו לאוכפו ללא דיחוי, ועיכוב ההליכים שנקבע בעת הגשת הבקשה ליישוב סכסוך שהגישה האם לא מעכב את הליכי האכיפה וכאמור.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

מסקנות והוראות

לאור כל האמור בית הדין קובע:

- א. אנו דוחים את הערעור.
  - ב. כל עוד ההסכם לא בוטל אף שלערכאה שיפוטית, תהא אשר תהא, סמכות לדון בעניין שינוי ההסכם, הערכאה שאישרה את ההסכם תאכוף אותו מיידית ללא דיחוי.
  - ג. הפעלת הליכי האכיפה לא מצריכה הגשת בקשה ליישוב סכסוך ואין עיכוב הליכים בהליך זה.
  - ד. על בית הדין האזורי לאכוף את יישום ההסכם מיידית ועל האם לפעול על פי הוראותיו.
  - ה. בית הדין יאכוף את הוראותיו באמצעות פקודת ביזיון בית המשפט.
  - ו. הערובה שהפקידה המערערת כתנאי לשמיעת ערעורה תועבר למשיב כהוצאות משפט.
  - ז. פסק הדין מאושר לפרסום בהשמטת שמות הצדדים.
- ניתן ביום ד' בשבט התשפ"ג (26.1.2023).

הרב ציון לודאילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה